

เทศน์เช้า วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

พระที่ปฏิบัติไม่มีอาจารย์ได้ไหม? พระที่ปฏิบัติไม่ต้องมีอาจารย์ได้ไหม? พระที่ปฏิบัติไม่มีอาจารย์แล้วบรรลุธรรมได้ไหม? เราบอกว่าโดยข้อเท็จจริงนะได้ เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีอาจารย์นะ ยังมีอาจารย์ถ้าอาจารย์ที่เสียจะทำให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหลงทางไปตลอดเลย ๖ ปีนี้ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ก็พากันหลงทางทั้งนั้นนะ เพราะธรรมมันยังไม่มี เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ก่อนขึ้นมาเอง

บอกว่า ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติสำเร็จไหม? สำเร็จ แต่! แต่ต้องมีบาปมาก เพราะอะไร เพราะขนาดที่คนชักนำไปขนาดไหน เจ้าชายสิทธัตถะก็ไม่ไปกับเขา อาหารดาบสบอกเลยเป็นศาสดาได้ เข้าสมาบัติได้เหมือนเรา เป็นอาจารย์ได้ อย่างพวกเราคิดดูสิ มีอาจารย์องค์หนึ่งแล้วบอกเราเป็นอาจารย์แล้วนี่ เราจะหลงไหม เราจะไปกับเขาไหม ถ้ามีอาจารย์ที่เขาไม่ถูกศิษย์ดูหาเยอะเยอะเลย เขาบอกว่าเราก็เหมือนอาจารย์ของเขา เรามีความรู้เท่าเขา เราจะหลงไหม ถ้ามีอาจารย์ที่ไม่ถูกต้อง อาจารย์ที่ไม่เป็น ชักนำไปหลงกันไปหมดนะ แต่เจ้าชายสิทธัตถะปฏิบัติเสียหมดเลย แล้วมาค้นคว้าของท่านเอง มาค้นถึงได้เป็นสยัมภู ตรัสรู้เองโดยชอบ

แล้วหลวงปู่มั่นเรานี้มันก็มีตำราอยู่นะ แต่ไม่มีครูบาอาจารย์ก็ต้องรู้ก่อนมา เขาถามไฉนว่า ในประวัติหลวงปู่มั่นเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอน สอนอย่างไร? บอกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอน มาสอนเป็นวิธีการนะ ดูสิ เวลาพวกเราเข้านิมิต เห็นไหม เวลาเห็นหลวงปู่มั่นมาสอนนี่ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนวิธีการ เห็นไหม แล้วบอกพระพุทธเจ้ามาช่วยเหลืออะไร ไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเลย มาสอนเป็นผู้ชี้แนะ

แต่เราผู้ประพฤติปฏิบัติต้องรู้เองโดยชอบ ต้องรู้เองโดยชอบ ไม่ใช่รู้แล้วไม่ชอบ รู้เหมือนกันแต่ไม่ชอบ เห็นไหม ถ้ารู้ไม่ชอบเราก็รู้ด้วยทิฏฐิมานะของเรา เราเข้าไปเห็นสิ่งใดเราก็ว่าเป็นความเห็นของเรา แล้วเรื่องของหัวใจเป็นเรื่องมหัศจรรย์มหาศาลเลย มันถึงต้องมีครูบาอาจารย์ไฉ่ เพราะพวกเรา สวาก สวากะ ต้องได้ยินได้ฟัง ครูบาอาจารย์เป็นอย่างไร? ก็เหมือนลูก

เรานี้ พ่อแม่มีลูก เห็นไหม ลูกจะเสียคน ลูกไปคบเพื่อนที่ไม่ดี ลูกนะมันไปเห็นยาเสพติด ลูกไปเห็นแสงสีเสียงนะ มันก็ไปตามเข้านั่นนะ

การประพฤติปฏิบัติมันก็เป็นอย่างนั้นนะ เวลาเราเข้าไปเห็นสิ่งต่างๆ เราจะยึดของเราไป เราจะพอใจของเราไป เราจะไปตามประสาเรา เพราะว่าเราเป็นเด็ก เราไม่มีความเข้าใจหรอก นี่ครูบาอาจารย์ช่วยประคองตรงนี้ ครูบาอาจารย์สำคัญมาก สำคัญตรงที่ไม่ให้เราออกนอกกลุ่มนอกรทาง แต่ในการประพฤติปฏิบัติเราต้องทำเอง ครูบาอาจารย์จะเอาธรรมะยัดใส่ใจเราไม่ได้หรอก เราจะต้องรื้อค้นของเราขึ้นมาเองนะ การรื้อค้นของเราเราต้องค้นคว้าของเรามาเอง แต่ครูบาอาจารย์เป็นคนประคองไป แล้วสำคัญมาก สำคัญเพราะอะไร

สำคัญเพราะคุณติ เดียวนี้ในปัจจุบันนี้คนขับรถมหาศาลเลย เขาเรียกขับรถได้ แต่ไม่ใช่คนขับรถเป็นหรอก มันขับรถได้นะ เวลาเจอเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรือมีความเสียหายในรถเขาเขาจะไม่เข้าใจในสิ่งใดเลย เพราะเขาขับรถได้ แต่ขับรถไม่เป็น

คนขับรถเป็นนะ เวลาเราเดินทางไปต่างจังหวัด คนขับรถเป็นเขาจะดูแลร่างกายของเขา เขาจะไม่กินอาหารให้อิ่มเพราะเขากลัวจะนั่งหลับ เขาจะดูแลตัวของเขา เขาจะดูรถของเขาเวลาเขาจะออกรถ เขาจะต้องตรวจของเขา แล้วพอไปนี่สิ่งใดที่มีอุปสรรคขึ้นมา เขาจะรู้เลยรถจะเป็นอะไรขึ้นมา เขาจะรู้ของเขาไปหมดเลย เพราะเขาอยู่กับรถมาตลอด

แต่พวกเราบอกขับรถเป็นไง พอขับรถมันวิ่งไปได้ แต่เกิดสิ่งใดขึ้นมาก็ไม่เป็นหรอก และไม่รู้อุปสรรคด้วย ไม่รู้มันเกิดเพราะอะไร แล้วไม่รู้ว่าการณ์อย่างนี้ขับไปนี่ ถ้าอย่างมันอ่อนไปมันจะมีปัญหาอะไร ถ้าเกิดน้ำมันขาดไปเดี๋ยวเครื่องยนต์มันจะเสียอย่างไร เราไม่รู้เรื่องหรอก เห็นเครื่องยนต์ได้เราก้ไป นี่ขับรถเป็น แต่คนขับรถได้นะเขาจะตรวจของเขา เขาจะดูแลของเขา ครูบาอาจารย์ท่านผ่านการประพฤติปฏิบัตินี้ขับรถเป็น ถ้าพูดถึงมีอุปสรรคอย่างนี้ไป ไปข้างหน้ามันจะมีอุปสรรคเค็ดขาด

ในการภาวนา ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีลเราไม่ปกติ ศีลเราไม่ดีขึ้นมา เห็นไหม คุณติ คุณเวลาทุศีลขึ้นมา ทำไมมีมิจจาสมาธิ สัมมาสมาธิละ แม้แต่เป็นความสงบของใจนะ มันมีมิจจา มีสัมมานะ แล้วมิจจา เห็นไหม มันก็ว่างๆ มันมิจจาเพราะอะไร เพราะมันขาดสติ มันขาดการควบคุม ถ้าขาดจากการควบคุมนี้สติมันยับยั้งได้หมด คุณติ คุณครูบาอาจารย์ท่านว่า กลิ่นของกิเลสมันจะสูงขนาดไหน สติยับยั้งได้หมด สติยับยั้งมันได้ ฟังว่ายับยั้งมันได้ เห็นไหม

แล้วเราไปขาดสติจะยับยั้งอะไรมัน มันว่างมันก็ว่างของมัน ว่างด้วยแรงขับของกิเลส แรงขับของกิเลส ความว่าง เห็นใหม่ คุณความว่างสิ คุณสิ่งต่างๆ คือความว่าง คุณสุญญากาศมันได้อะไรขึ้นมา แต่ความว่างของเราทำไมถึงต้องเป็นความว่างล่ะ เพราะถ้าไม่เป็นความว่าง ความคิดขึ้นมา กิเลสมันซ่อนมา กิเลสมันคิดขึ้นมาในความคิดของเรา กิเลสมันบวกเข้าไปในความคิดของเรา เราจะต้องให้ความคิดของเราสะอาด เป็นไปได้ใหม่ในเมื่อเรามีกิเลสอยู่ จะสะอาดเป็นไปได้อย่างไร มันก็เป็นไปไม่ได้ใช่ไหม

แต่มันเป็นไปได้อย่างไร ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา ถ้ากิเลสไม่สงบตัวลง มันเป็นความสงบไม่ได้หรอก เวลาเราฟุ้งซ่านขึ้นมา เรามีความคิดขึ้นมาเราไปตามความคิดของเราเนี่ย อะไรมันกระตุ้นความคิดล่ะ ยิ่งมันเป็นตัณหาความทะยานอยาก ยิ่งสิ่งที่เป็นของแสง มันยิ่งชอบนะ ถ้ามีของแสงเข้าไป กระทบจิตใจมันจะไปมหาศาลเลย นั่นมันเป็นเพราะอะไร เห็นใหม่ มันเป็นของชอบของกิเลสเขา

ถ้าของธรรม ธรรมรสจิตสนิทเย็นดี นี่สิ่งที่เป็นธรรม คุณ สิ่งที่เป็นความจิตสนิท เห็นใหม่ เป็นคุณประโยชน์ต่อร่างกาย ไม่มีรสชาตินะ รสมันจิต ไหนว่าไม่มีคุณประโยชน์ แต่มี มีเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้ถ้ามันเข้ามามันเห็นประโยชน์ของมัน เห็นประโยชน์ของความคิด ความคิดเหมือนกัน คุณปัญญาสิ ปัญญาของเราโลกีย์ปัญญา ปัญญาบวกด้วยกิเลส เพราะเป็นความคิดของเรา

แต่ถ้าเป็นธรรมนะ เป็นโลกุตตรปัญญา ปัญญาเกิดจากความสงบของใจเสียก่อน เกิดจากความสงบของใจเสียก่อน! มือเราสกปรก คุณ มือเราเลอะสารพิษไปทำอาหาร อาหารนั้นเป็นพิษหมดเลย เห็นใหม่ ถ้ามือเราสะอาดไปทำอาหาร อาหารเป็นประโยชน์กับเราไหม นี่ทุกอย่างมันต้องสะอาดขึ้นมาก่อน นี่ ศีล สมาธิ ปัญญา

แต่พอเราทำความสงบ ใจทำความสงบเป็นความแน่นช้ำ เป็นการทำให้ไม่ถูกต้อง นี่ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติมันจะเห็นอย่างนี้ เพราะอะไร เพราะเราก้เคยหลงมา เราก้เคยเป็นมา ถ้ามันปัญญามันต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น ปัญญามันก็สร้างภาพ เห็นใหม่ จากกิเลสเป็นอุปกิเลส จากกิเลสหายๆ เป็นกิเลส แล้วก็อุปกิเลสเป็น โอภายิกังคะ เป็นโอภาส เป็นแสงสว่าง เป็นความว่าง เราก้ดีใจกันว่าเป็นธรรมนะ มันเป็นกิเลสอย่างละเอียดใจ กิเลสอย่างหาย มันก็เป็นกิเลสอย่างหายที่ทำให้เราฟุ้งซ่าน เราทุกข์ยากขึ้นมา พอมันสงบเข้ามา มันสงบเข้ามา เพราะอะไร เพราะมันหดตัวเข้ามา หดตัวเข้ามาโดยธรรมชาติของมัน

คูลีเวลาทุกข์ยาก เห็นไหม เดี่ยวมันก็ผ่านไป ความทุกข์อันนี้เดี๋ยวมันก็ผ่านไป นี่เราสุขขนาดไหนความสุขเดี๋ยวก็ผ่านไป ทุกอย่างผ่านไป ทุกอย่างไม่คงที่หมดเลย มันจะแปรปรวนตลอดเวลา เห็นไหม แต่เวลาเราลิ้นสุดกิเลสมันเหนือกาลเวลาไง ถ้าไม่เหนือกาลเวลา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ทำไมมาบอกวิธีการกับหลวงปู่มันได้ละ แล้วชีวิตเรา เวลาของเรา ๑๐๐ ปี ถ้าเราตายไปแล้วก็จบสิ้นกัน จิตเราไปเกิดเป็นคนใหม่แล้วจะไปสื่อสารกับใคร ถ้ามาก็มาเป็น เทวดา อินทร์ พรหม ก็ไม่รู้ดีกว่า เทวดา อินทร์ พรหม มาจากไหน?

แต่เวลาถ้าสิ้นสุดกระบวนการของเชื้อไข ของกาลเวลา ของมิติ ของวัฏฏะ มันพ้นออกไป การพ้นออกไปๆ ด้วยวิธีการใด? การพ้นออกไปมันก็ต้องมีวิธีการของมัน เห็นไหม “นี่วิธีการ” วิธีการที่ถูกต้อง เพราะอะไร เพราะมันเป็นคำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความเพียรชอบ ความเพียรของเรามันไม่ชอบ ความเพียรของเราบวกด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก แต่มันก็ต้องมีทะยานอยาก ค้นหาความทะยานอยากเราต้องพลิกใจ! เราต้องมีอุบายให้มันอยากในเหตุไฉน อยากในการประพฤติปฏิบัติ อยากในการสร้างสติ อยากในการกระทำ เห็นไหม อย่าไปอยากในผลไฉน

คูลี เราไปเห็นเงินทองเขาในธนาคาร เห็นไหม อัฐู เงินมหาศาลเขาไปทำอะไรกันมา อยากได้มากเลย แต่ไม่บอกเขาทำงานอะไรมา เหมือนกันเราประพฤติปฏิบัติไปเห็นคุณธรรมของเขา ไปอ่านธรรมะของครูบาอาจารย์ อ่านขึ้นมาเพื่อกระตุ้น เพื่อให้เรามีความมุมานะไฉน แต่เราต้องสร้างเหตุคูลี! เขาทำงานของเขามานะ เขาอาบเหงื่อต่างน้ำมานะ เขาถึงได้ปัจจัยเครื่องอาศัยนั้นมา

นี่ก็เหมือนกัน เราจะได้คุณธรรมของเราขึ้นมา นี่ เราแค่เปิดบัญชี เราไปคูตารับตำราแล้วก็จะให้มันเป็นไป มันจะเป็นไปได้อย่างไร? เมื่อมันเป็นไปไม่ได้เราก็ต้องย้อนกลับมา เห็นไหม ถ้าอยากเราอยากในเหตุ เราอย่าอยากในผล ถ้าเราอยากในผลมันจินตนาการได้ แล้วมันเหมือนเด็กๆ เลย เหมือนเด็กเล่นตุ๊กตาขายของนะ เด็กคูลี มันสมมุติอะไรเป็นของเล่นขึ้นมาแล้วก็แย่งกัน ตีกัน เพื่อความเพลิดเพลินของมัน แล้วมันเป็นความจริงไหม? ไม่เป็นความจริง แต่มันตีกันนะ มันทำกันจนร้องไห้มาฟ้องพ่อแม่แม่ว่าโดนรังแกมา โดนรังแก เห็นไหม

นี่กิเลสสร้างแกลเราตลอดเวลา เราไม่เข้าใจเลย ยังเข้าใจผิดว่าเป็นธรรมนะ เป็นอุปกิเลส เห็นไหม นี่ครูบาอาจารย์สำคัญตรงนี้ไฉน มันจะทำให้เราออกนอกกลุ่มนอกรทาง การประคองไปของครูบาอาจารย์นะ ต้องประคองไป คูลี ครูบาอาจารย์ต้องประคองไปนะ นี่เพราะว่ามันเป็นพละ มันเป็น

พลังของจิต มันเป็นความเห็นของใจ ถ้าใจมันยังไม่เห็นมันอ่อนแอเกินไป ความเห็นนะมันอ่อนแอเกินไป มันมีปัญญาขึ้นมา มันจะเห็นว่าปัญญากับเราอันเดียวกัน

แต่ถ้ามันแยก เห็นใหม่ คุณิ ชนัชเป็นชนัช จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันต่างอันต่างจริง คำว่าต่างอันต่างจริงมัน โดยปัญญาญาณมันเข้าไปแยกแยะ มันเป็นความจริงของมัน เวทนาเป็นความจริงของเวทนา ทุกข์เป็นความจริงของทุกข์ จิตเป็นความจริงของจิต แล้วความที่เข้าใจของจิต มันหลุดออกไป เห็นใหม่ ความที่จิตมันเข้าใจแล้วมันปล่อยาวง แล้วมันพ้นออกไป จิตมันพ้นออกไป พ้นออกไปเพราะอะไร

เพราะมันเป็นเรือนว่าง เรือนว่างแต่มีคนอยู่ ต้องมีผู้รับผิดชอบก่อน ผู้รับผิดชอบทำลายสิ่งแวดล้อมก่อน ทำลายสิ่งที่เป็นต้นหาคความทะยานอยากเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามาก่อน สุดท้ายขึ้นมาแล้วนี่ว่างหมดเลย ว่างแล้วใครไปอยู่ในเรือนว่างนั้น จิตต้องไปทำลายตัวมันเองอีก การทำลายตัวมันเอง ขึ้นตอนเริ่มต้นต้องทำลายก่อน ทำลายทฤษฎีมานะ นี่ทฤษฎีความเห็น สักกายทฤษฎี ทฤษฎีความเห็นผิด ความเห็นว่าสรรพสิ่งนี้เป็นเรา ความเห็นผิดนี้เราต้องทำลายมันก่อน พอทำลายสิ่งนี้เข้าไปมันก็สะอาดขึ้นมา เห็นใหม่

ทำลายอีกขั้นหนึ่ง มันก็แยกออกไปเป็นต่างอันต่างจริงเข้ามา ทำลายอีกขั้นหนึ่ง ทำลายข้อมูล ปฏิกะ กามราคะ-ปฏิกะ ถ้าไม่มีปฏิกะนะ คุณิ คุณของสวยงาม ของใหม่ ของสด เราจะชอบมากเลย ของที่มันเน่ามันเสีย เราชอบไหม? มันไม่ชอบเลย แล้วชอบไม่ชอบมาจากไหนล่ะ ชอบไม่ชอบมาจากไหน มันก็มาจากข้อมูล ปฏิกะ ปฏิกะไม่ได้ตั้งใจมันเกิดกามราคะ เกิดโทสะ เกิดโมหะ ถ้ามันทำลายตรงนี้เข้ามาทุกอย่างใสสะอาดหมด ทุกอย่างสิ้นข้อมูลทั้งหมดเลย มันเป็นอย่างไร?

“จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่มองด้วยอุปกิเลส” เห็นใหม่ ความเป็นไปของจิต จิตมันจะย้อนกลับเข้ามาถึงตัวมันเอง ย้อนกลับไป นี่ครูบาอาจารย์ท่านเคยขับมรรคญาณ มรรคญาณมันเข้าไปในหัวใจ มันปล่อยาวงเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป แล้วนี่อธิบายวิธีการจะบอก เวลาสั่งสอนเข้าไปมันก็เป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์หมายถึงว่าต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น การต้องเป็นอย่างนั้นเป็นการบังคับธรรมชาติ ใจให้คะแนนตัดคะแนนตัวเองต้องเป็นอย่างนั้น การเป็นอย่างนั้นนะเป็นความคิด ความคิดเพราะอะไร เพราะไม่ใช่ความจริงของเรา

ถ้าเป็นความจริงของเรา เห็นไหม นี่จิตนิสัย คุณิ จิตนิสัยคือการสร้างสมาธิ ๕๐ เปอร์เซนต์ ปัจจุบันนี้สำคัญมาก ปัจจุบันถ้าจิตนิสัยดีมากเลยแต่ไม่มีการกระทำ มันจะเกิดประโยชน์ขึ้นมาได้อย่างไร? คุณิ คุณอย่างผลไม้ พืชพรรณธัญญาหาร เห็นไหม เราไม่เก็บมารักษา เราไม่เก็บมาใช้ประโยชน์ มันจะเป็นประโยชน์ไหม? มันก็ตกอยู่ในป่านั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน จิตนิสัยเราก็ออยู่กับเรา มันมีจิตนิสัยมาแล้วใช่ไหม? มันก็เป็นจิตนิสัย เป็นคนทำงานที่ดี แต่ดีในอะไร ดีในโลกมันก็อยู่ในโลก ดีในธรรมก็ดีในหัวใจของเรา

มันย้อนกลับมาดีในโลก ขนาดงานของโลกเขายังอาบเหงื่อต่างน้ำขนาดนั้น แล้วดีในธรรม ละ อาบเหงื่อต่างน้ำ คุณิ เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ทุกข์ยากขนาดไหน? ทุกข์ยาก ทุกข์ยาก เพื่ออะไร ทุกข์ยากเพื่อเอาชนะตน เห็นไหม นี่งานมันละเอียดไง ละเอียดจนคนมองไม่เห็น คุณิ คุณเชื่อโรคเราต้องใช้กล้องจุลทรรศน์ส่องนะ ใช้กล้องจุลทรรศน์ถึงจะเห็นว่าเชื้อโรคเป็นอย่างไร? ไอ้ นี่มันเป็นความรู้สึกนะ! ความรู้สึกที่ว่ามันเป็นความพอใจ มันเป็นความพอใจมันก็เป็นการนอนจม เป็นการนอนจมมันก็เป็นอนุสัย อนุสัยมันก็นอนเนื่องมากับใจ มันก็เข้าไปจุ่มกับกิเลส

ปฏิบัติไปวนไปวนมาอยู่ในหัวใจนั่นนะ แล้วก็ว่านี่เป็นธรรม นี่เป็นธรรม เพราะเข้าหมดเลย เข้ากับธรรมหมดเลย อ่านมาแล้วเข้าใจหมดเลย นี่วิทยาศาสตร์! แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันมีลึกลับขึ้นมาบาง การประพฤติปฏิบัติมันต้องมีลึกลับขึ้นมาบาง ทำไมต้องอดอาหาร ต้องอดนอน เวลาวิกฤตขึ้นมาทำไมต้องต่อสู้กับมัน วิกฤตเลยนะ วิกฤตว่ามึงต้องตาย มึงต้องตาย มันบังคับให้เราตายเลย แล้วเราจะผ่านวิกฤตอย่างนี้ไปได้ได้อย่างไร? มันมีวิกฤต มันถึงเวลาเราจะผ่านขั้นตอนอย่างนี้ของเราออกไปได้

ครูบาอาจารย์ท่านผ่านมาแล้ว มันไม่ตายหรอก การตายนี่กิเลสมันเอาการตายมาล่อเรา มาข่มขู่เรา เราก็จะเชื่อมัน เราก็จะผ่อนคลาย เหมือนกับเราต้องต้อนข้าศึกศัตรูเข้าไปอยู่ในมุมอับ แล้วมันก็จะหาทางออก มันจะพลิกออกมาให้เราแพ้มัน นี่แล้วกิเลสเป็นใคร? ข้าศึกอยู่ที่ไหน? ข้าศึกอยู่ในหัวใจของเรา ข้าศึกมันเป็นนามธรรม สิ่งต่างๆ เป็นนามธรรม ทุกอย่างเป็นนามธรรม นามธรรมคือว่าชนะตนเอง เพราะมีสิ่งนี้มีเชื้อไขอย่างนี้ มันถึงบังคับให้เราเกิดเราตาย

แต่ถ้าเราเข้าไปต่อสู้เข้าไปเผชิญมันทั้งหมด เห็นไหม “ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ” พระพุทธเจ้าสอนให้เผชิญหน้าทุกๆ อย่าง ปัญหาไม่วิให้แก้ การเกิดการตายต้องแก้มัน แก้ทุกอย่างที่เกิดในความรู้สึกที่จับต้องได้ที่มีอารมณ์ความรู้สึกที่จับต้องได้ แล้วเข้าไปแก้ไขและตัดแปลงมัน

จนถึงที่สุดเราจะพ้นจากกิเลสไปได้ เห็นไหม นี่ครูบาอาจารย์สำคัญตรงนี้ไง บอกว่าครูบาอาจารย์สำคัญไหม? ต้องมีครูบาอาจารย์หรือไม่มีครูบาอาจารย์ ถ้าไม่มีก็คือไม่มี ไม่มีเราก็ต้องพยายามฝืนทนกันไป แต่ถ้ามี เห็นไหม มีเราก็พยายามเข้าไปศึกษา เพราะอะไร เพราะว่าสิ่งนี้มันตรวจสอบได้ มันเทียบเคียงได้

แต่ถ้าไปเจอครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็นครูบาอาจารย์นะ พาเราหลงทางยิ่งทุกข์เข้าไปใหญ่เลย ถ้ามีสิ่งพาให้เราลำบากนะ ไม่มีเสียดีกว่า เพราะไม่มีเราก็ลำบากมากอยู่แล้ว เราก็ต้องผจญภัยด้วยตัวเองอยู่แล้ว แล้วมีครูบาอาจารย์พาเราไปตกหลุมตกร่องอีก มันยิ่งทุกข์ ๒ ชั้น ๓ ชั้นนะ แต่ถ้าไม่มีก็ไม่มี แต่ถ้ามีมันจะบอกยึดอย่างไรอย่างหนึ่งไม่ได้ มันอยู่ที่วาสนา อยู่ที่ความเห็นของเรา อยู่ที่เรากลับในสังคมใด? เกิดมาแล้วพบครูบาอาจารย์ที่ไหน? เกิดมาในสังคมที่ดี เรากลับมาในอำนาจวาสนา สิ่งที่ดีมันจะเข้ากับนิสัยเรานะ สิ่งที่ไม่ดีมันจะเข้าหุเลย

แต่ถ้าเกิดขึ้นมาเราเป็นคนที่ยึดแย้งกับสังคม เขาพูดอะไรมาก็ขัดหูไปหมดเลย เห็นไหม ทั้งๆ ที่ครูบาอาจารย์ก็มีอยู่ทำไมเราไม่ฟังเลย เราไม่พอใจเลย นี่อำนาจวาสนา เขาเรียกว่า “ลงใจ” ใจมันลงกัน ใจมันเชื่อฟังกัน ใจมันรับรู้สิ่งใดมันมีเหตุมีผลฟังแล้วมันพอใจ แต่ถ้าไม่ลงใจฟังแล้วมันขัดแย้ง ความขัดแย้งมันเกิดกิเลสทิฏฐิมานะเกิดขึ้นมาอีก เห็นไหม

นี่มันถึงบอกอยู่ที่วาสนาคด้วย เข้ากันได้หรือไม่ได้ นี่สิ่งที่เราสร้างสมกันมา สายบุญสายกรรม การกระทำมานี้มันมีอดีตมา มันมีปัจจุบัน มันมีอนาคต เราสร้างสิ่งนี้มานี้ถ้าถือว่าเป็นไหม? “จำเป็น” แต่ถ้าจำเป็นเราต้องพยายามแสวงหาให้ได้ ถ้าเกิดมาไม่ได้ละ ถ้ามันไม่มีละ ไม่มีเราก็ต้องไปของเรา คือในเมื่อเรามีชีวิตแล้ว เรามีทุกข์แล้ว เราต้องต่อสู้แล้ว เราก็ต้องเป็นไปของเรา เห็นไหม แต่พูดถึงเวลามันมีหรือไม่มี จำเป็นหรือไม่จำเป็นมันก็อีกเรื่องหนึ่ง เพราะมันจำเป็นอย่างนี้หมด มันไม่มีหรอก

คูสิ น้ำหลาก เดี่ยวหน้าแล้ง หน้าฝน มันก็เป็นไปอย่างนี้ เวียนไปอย่างนี้ เรากลับมาสังคมก็เป็นอย่างนี้ ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วมันอยู่ที่บุญกุศล ถึงการทำบุญกุศลสิ่งใดมันทำให้เราจะประสบผลสำเร็จตลอดไป คือว่าสิ่งใดทำแล้วสูญเปล่าไม่มีหรอก มันเกิดจากการกระทำ เกิดจากเรามีปัญญาไหม? เราจะเอาตัวรอดไหม? ถ้าเอาตัวเรารอดนะ สิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเรา เอวัง